

## СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен

„ДОКТОР“

С тема: **ЕМОЦИОНАЛНА ЛИЦЕВА ПЕРЦЕПЦИЯ, ЕМПАТИЯ И АГРЕСИЯ  
В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ**

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,  
Професионално направление: 3.2. Психология, Научна специалност: Педагогическа и  
възрастова психология

**Автор на дисертационния труд:** *Ива Иванова Копринкова-Илиева*

**Научен ръководител:** *проф. д-р Иванка Асенова, ЮЗУ „Неофит Рилски“,  
Философски факултет, Катедра „Психология“.*

**Член на научно жури:** *проф. д-р Даниела Христова Тасевска, ВТУ „Св. Св.  
Кирил и Методий“, Философски Факултет, Катедра „Психология“*

### **1. Кратки биографични данни за докторанта**

Ива Иванова Копринкова-Илиева е възпитаник на ЮЗУ „Неофит Рилски“, където завършва бакалавърска степен по Психология, а по-късно успешно се дипломира като магистър по Юридическа психология. Обучавала се е в програма „Психодрама за деца по метода на Alfons Aichinger – индивидуална и в група“ към Институт за психотерапия „Орфеус“, с основни обучители д-р Фабиан Блобел и д-р Петра Маринова и продължителност на обучението 4 години. Придобила е допълнителна професионална квалификация за системен фамилен и брачен консултант към Институт „Бернхард Ахтерберг“ за индивидуална, семейна и групова психотерапия.

Има общо осем научни статии, като шест от тях са по темата на дисертационния труд и две участия в научни конференции.

Професионалната ѝ реализация отговаря на образователната подготовка и професионалните изследователски интереси на докторанта.

Ива Иванова Копринкова-Илиева е насочена за защита на дисертационния си труд след успешно приключване на обучението си като редовен докторант към катедра „Психология“ към Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Процедурата на докторантурата е изцяло съобразена със Закона за развитието на академичния състав и след обсъждане на дисертационния труд на заседание на катедра "Психология" при Философски

факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски" – Благоевград на 07.07.2020 година е предложен за защита.

## **2. Структура на дисертационния труд**

Дисертационната работа съдържа 220 стандартни страници, включително библиография и приложения на методологическия инструментариум. Разработката е онагледена с 42 таблици и 4 фигури.

Библиографията съдържа 622 заглавия, от които 18 на кирилица и 604 на латиница (600 на английски език и 4 на други езици - 1 на немски и 3 на испански).

Изследванията на социалните взаимодействия, в която и да е възрастова степен могат да се причислят към вечно актуалните проблеми за научно изследване, защото чрез тях се реализират всички индивидуални и колективни форми на обществен живот. Спецификата на настоящето време провокира научния интерес към значими промени, които са настъпили в сферата на общуването и взаимодействията и в периода на начално-училищната възраст.

Оценката на Ива Иванова Копринкова-Илиева за състоянието на избрания за проучване и научно-приложно решаване проблем към момента на публикуване на дисертационния труд е адекватна, базирана на изследване на научната литература и актуалната практика. В този смисъл темата на дисертационното изследване разглежда проблем, който на практика засяга всеки. Методиката на изследването е правилно избрана и добре обоснована. Представената за обсъждане дисертация прави впечатление на завършен научен труд, компетентно разработен както в теоретичен, така и в емпиричен план. В текста са представени модели за решаване на конкретни практически задачи, което му придава допълнителна ценност.

Теоретичната част на дисертацията, представена в първа глава на ръкописа, обхваща 76 страници. Втора глава представя изследователската част на дисертационния труд, а трета глава е посветена на табличното, графично и текстово представяне на резултатите и техния статистически и интерпретативен анализ и заедно с обобщенията и препоръките е разгърната на 60 страници. Следователно в структурно отношение дисертационният труд се отличава с баланс между обема на теоретичната и на изследователската част.

Още в уводната част на разработката докторантката акцентира върху актуалността на проблема и с яснота дефинира изследователската си цел.

Нейните добри теоретични знания стават разпознаваеми в многопластовия анализ на първа глава, в която последователно и систематизирано са разгледани най-

важните аспекти на агресията, емпатията и емоционалната лицева експресия като трите ключови конструкта, релацията между които е предмет на дисертационното изследване.

Изложението на първа глава подходящо въвежда в замисъла на темата и комплексно обосновава авторовата интерпретация на агресията и емпатията, успешно опитвайки се да ги представи като взаимообусловени елементи, от които зависи благополучното функциониране на социалната система. Дефинитивните параметри на ключовите понятия са добре зададени в динамиката на взаимовръзките им. Ето защо преценявам теоретичната база на разработката като адекватна, компетентно подбрана, актуална и в достатъчна степен информативна.

Самото експериментално изследване, представено в глава втора на дисертационния труд, оценявам за компонент с голям приносен заряд към изследователската методология на психологопедагогическата теория и практика. То наистина е планирано и осъществено с всички възможни реквизити, гарантиращи неговата обективност и надеждност. Експерименталният дизайн е описан ясно, ерудирано и в съответствие с изискванията на съвременните научни критерии. Комплексната методология е приложена към три проблематични кръга: измерване на агресията, емпатията и емоционалната личева перцепция.

Целта, хипотезите и задачите, предметът и обектът са прецизно формулирани. Изследваните са ученици от НУВ от две общообразователни училища в Благоевград. Изследването е проведено в периода февруари - май 2018г. Участието на всички общо 485 лица е доброволно и с информираното съгласие на родители и училищни власти.

Посоката за набиране на емпиричния материал е решена чрез три психодиагностични инструмента: Скала за агресия; Тест за измерване на емпатията и Тест за емоционално лицева експресия. Констатирам, че методическият инструментариум, конструиран от посочените въпросници и приложените математико-статистически методи за обработка на набраните данни – са адекватно подбрани и предпоставят обективността на процедурата на изследването.

Анализът на резултатите в глава трета – в аспектите му на количествен, статистически и качествен – е задълбочен и професионално осъществен. Визуализацията на данните посредством графично и таблично онагледяване подпомага възприемането и задълбочава разбирането.

Дисертационният труд завършва със съществено по съдържание и детайлизирано написано Обобщение /с. 125-140/. И тук оценявам като адекватен на извършените експериментални процедури представения интерпретативен анализ на резултатите от

изследването. Считаю, че докторантката е съумяла да докаже убедително хипотезите си, положително удовлетворявайки поставените цели и задачи. Нейната искрена личностна, професионална, научна и социално-приложна ангажираност с темата на дисертационния труд, проличава и в предложените изводи и препоръки, което превръща самия труд в смислено послание към всички заинтересовани страни: родители, учители, обществени възпитатели и социални институции.

По отношение на езикова култура, боравене с понятията и категориите, цитирани и позоваване на автори – трудът е много добре издържан.

Изразявам съгласието си със самооценката на Ива Иванова Копринкова-Илиева относно Справката за приносите на работата ѝ по темата на дисертацията. Достоинствата ѝ, констатирани и посочени в изложението дотук, бих обобщила в синтезирана форма в следните приносни моменти:

1. Теоретичната аргументация на проблема относно разкриване на факторите, формите, психологичните механизми и следствията на разгледаните феномени е разгърната върху прилагане на интердисциплинарен подход.
2. Систематичното описание на агресията и емпатията като елементи на комуникативната интеракция в НУВ, резонно насочват към аналитико-интерпретативната презентация на феномена „емоционално лицева перцепция”.
3. Във връзка с експерименталния дизайн на дисертационния труд потвърждавам, че оригинално е артикулиран предмета на изследването и експертно е разработена и практически апробирана психологична изследователска методология.

#### **4. Автореферат**

Настоящото становище е изготвено въз основа на представени дисертационен труд и автореферат. Авторефератът отразява коректно и напълно съдържанието на дисертационния труд. Представеният автореферат включва активността на докторантката за публикуване на изследванията си в научни печатни издания.

#### **5. Заключение**

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ искам да изкажа собствената си професионална удовлетвореност от прочита на дисертационния труд **„ЕМОЦИОНАЛНА ЛИЦЕВА ПЕРЦЕПЦИЯ, ЕМПАТИЯ И АГРЕСИЯ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ”** и

заявявам категорична позиция на Ива Иванова Копринкова-Илиева да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор”, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление 3.2 Психология (научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“).

Велико Търново, 19 август, 2020

Подпис:

/проф. д-р Даниела Тасевска/